

Elektronické informační zdroje pro historiky

Ústřední knihovna FF MU

<http://knihovna.phil.muni.cz>

Březen 2017

Co nás čeká

- Co jsou EIZ
 - definice, druhy
 - obecné zásady vyhledávání v EIZ
 - volně dostupné zdroje x licencované zdroje
- EIZ pro MU
 - Portál EIZ MU
 - služby pro efektivní vyhledávání EIZ MU: EBSCO Discovery Service, Full Text Finder
 - příklady multioborových databází
 - příklady oborových databází
 - příklady databází e-knih
- Volně dostupné EIZ - elektronické katalogy knihoven
 - oborové brány, portály
 - digitální knihovny
 - ...
- Další zdroje informací pro obor

Na začátek trochu teorie...

- **Elektronické informační zdroje** jsou informační zdroje, které jsou uchovávány v elektronické podobě a jsou dostupné v prostředí počítačových sítí nebo prostřednictvím jiných technologií distribuce digitálních dat (např. na discích CD-ROM, DVD).

[definice dle [TDKIV](#)]

- Liší se tématikou, typem, rozhraním - většinou však všechny nabízejí podobné možnosti a způsoby vyhledávání:
prohlížení - listování, rejstříky, indexy;
vyhledávání - jednoduché vyhledávání, pokročilé vyhledávání.

Druhy EIZ

Z hlediska typů:

- **elektronické katalogy knihoven**
- **profesionální informační databáze** (od předních vydavatelů, e-časopisy, e-knihy...)
- oborové portály
- digitální knihovny
- další informační zdroje na internetu

Z hlediska původnosti dokumentů:

- **primární** (plnotextové - časopisy, knihy, encyklopedie...)
- **sekundární** (bibliografické, abstraktové, citační db...)
- terciální (databáze databází, soupisy...)

Z hlediska tématického a oborového:

- **multioborové**
- **specializované** - zdroje oborově zaměřené

Z hlediska dostupnosti:

- volně dostupné (veřejně přístupné)
- **licencované** (profesionální informační databáze, přístupné na základě licenčních smluv)

Obecné zásady při vyhledávání v EIZ

- **Definování tématu** - klíčová slova, synonyma, vztahy mezi nimi (podrobněji na lekci [Jak si vybrat téma práce a najít k němu vhodné zdroje](#)).
- **Volba vhodného zdroje** - dle oboru, typu dokumentu... (⇒ *Co chci hledat? články, knihy, fakta; v čj, aj, ...*).
- Nastudování **nápovědy**, FAQ, ukázky vyhledávání, tutoriály...
- Využít různé vyhledávací **funkce systému** - rejstříky x jednoduché či pokročilé vyhledávání...
- **Formulace rešeršního dotazu** - nezadávat např. „stop“ slova; využít booleovské/logické operátory, proximitní operátory, vyhledávání frází aj.
- **Zvolit kritéria** a omezení pro vyhledávání (*časové, jazykové, geografické omezení, podle druhu dokumentu, fulltext, výběr dílčí báze/katalogu atd.*).
- Při větším množství nalezených informací dotaz více **zpřesnit**, při nedostatku nalezených informací dotaz **zobecnit**.
- **Využít personalizované funkce systému** - většinou po přihlášení; možnost ukládání výsledků, odesílání e-mailem, alert, sdílení atp.
- Podrobněji na lekci [Vyhledávání literatury k diplomové práci a správa citací](#).

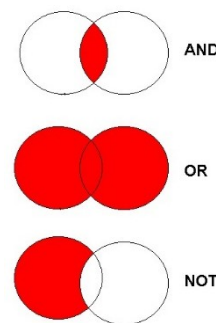
Operátory a zástupné znaky pro tvorbu rešeršního dotazu

- **Booleovské (logické) operátory**
 - *definují vazby mezi vyhledávacími výrazy (zúžení/rozšíření dotazu)*
 - AND** - (+ *nebo* &) současný výskyt obou vyhledávacích termínů, zužuje dotaz
např.: *education AND children*
 - OR** - alespoň jeden z vyhledávacích termínů, rozšiřuje dotaz např.: *education OR learning*
 - NOT** - vylučuje dokumenty obsahující zadaný termín např.: *education AND adult NOT children*
Složitější dotazy: *adult AND (education OR learning OR teaching)*

- **Proximitní operátory** (distanční, vzdálenostní, poziční operátory)
 - *určují vzájemnou vzdálenost a pořadí vyhledávacích výrazů*
 - NEAR** - urč. vzdálenost výrazů od sebe nezávisle na pořadí (počet slov, většinou do 10)
 - ADJ** (adjacent) - sousedící výrazy, nezávisle na pořadí
 - WITH**

Pozn. Operátory se mohou v různých databázích lišit, můžete se setkat např. s operátory %n (= s číslem), !n (Aleph); WITHIN, BEFORE, AFTER, FOLLOWED BY...; v některých databázích je u operátorů vzdálenost výrazů nastavena a nemůžete si ji volit.

- **Fráze “ ”** - řetězec slov, které se v bibliografickém záznamu či textu dokumentu musí vyskytovat v přesném tvaru a pořadí vedle sebe
- **Truncation *** - krácení na slovní kořen (*psycholog**)
- **Wild cards ? *** - zástupné znaky (*filo?ofie*)

Volně dostupné zdroje na internetu „vs.“ licencované informační zdroje

Odborné (profesionální) informační zdroje:

- jistota **kvality informací** (odborné recenzované zdroje, významní nakladatelé),
- **přidaná hodnota** od informačních specialistů (anotace, klíčová slova...),
- **lepší vyhledávací možnosti** ⇒ přesnější výsledky vyhledávání,
- snaha producentů databází o **přívětivé uživatelské rozhraní** (GUI), intuitivní vyhledávání, **personalizované funkce** pro pohodlnější práci se zdroji (*osobní konta, překlady, alerty (avíza), tagování, sdílení, generování citací atd.*),
- možnost využít EIZ v rámci instituce (MU), jinak drahý přístup,
- **nadstavbové funkce** k EIZ - souběžné vyhledávání ve více zdrojích, nalezení plného textu v jiné databázi,
- možnost využít pomoci referenčních knihovníků (informační vzdělávání, individuální konzultace).

Volně dostupné zdroje na internetu

- Mnoho kvalitních, ale i mnoho „nedůvěryhodných“ informací ⇨ potřeba ověřovat, posuzovat, hodnotit (*kdo text publikoval, kdy, kde, jazyk, reference, citovaná literatura, aktualizace apod.*).

Možno využít např.:

- Google Scholar - prohledávání vědeckých informací (vědecké články, technické zprávy...),
- **Digitální knihovny a otevřené archivy** - většinou vytvářené univerzitami, národními knihovnami; plné texty diplomových a disertačních prací, publikační činnost vyučujících... (např. <https://www.openaire.eu/>),
- **Odborné časopisy s otevřeným přístupem** (<https://doaj.org/>),
- **Oborové portály** aj.

Elektronické informační zdroje MU

Elektronické informační zdroje MU

Licencované odborné databáze nakupované pro zaměstnance a studenty MU:

- bibliografické/abstraktové (informace o existenci dokumentu, může být připojen abstrakt)
- fulltextové (plné texty odborných článků, knih, disertací apod.)
- citační, faktografické...

Přístup přes:

- portál EIZ MU <http://ezdroje.muni.cz>
- web knihovny <http://knihovna.phil.muni.cz>
⇒ *Katalogy a databáze* ⇒ *Elektronické informační zdroje* ⇒ *EIZ MU*
- [vzdálený přístup](#) pro studenty a vyučující MU

Služby portálu EIZ MU

- [seznam databází MU](#)
- [zdroje podle oborů](#)
- [info](#) o zkušebních přístupech a novinkách
- nastavení [vzdáleného přístupu](#)
- přístup na [EBSCO Discovery Service](#)

EBSCO Discovery Service

- umožňuje jedním dotazem současně prohledávat různé databáze dostupné pro MU a knihovní katalog Aleph,
- pro přístup k plným textům je nutné být připojen do celouniverzitní počítačové sítě MU (počítače na MU nebo vzdálený přístup),
- umožňuje vytvářet Seznam dostupných časopisů a knih na MU.

Prohledat **Discovery Service Masarykovy univerzity**

Zadejte klíčová slova

Klíčové slovo Titul Autor

[Možnosti hledání](#) | [Základní vyhledávání](#) | [Rozšířené vyhledávání](#) | [Historie hledání](#)

Full Text Finder- hledání plných textů

Služba **Full Text Finder** slouží k propojení bibliografických a abstraktových databází s **plnými texty článků a knih** dostupných pro MU, online katalogem MU či webovými službami (Google Scholar).

Najdete pod ikonou: nebo **Full Text Finder**

Multioborové databáze MU

Příklady:

- [ProQuest Central](#)
- [EBSCO](#)
- [SpringerLINK](#)
- [ScienceDirect](#)
- [Wiley Online Library - Journals](#)
- [JSTOR](#)

Databáze MU pro obor historie

Portál EIZ > Přehled zdrojů > Podle oborů > Společenské vědy > Historie

<https://ezdroje.muni.cz/prehled/obor.php?lang=cs&id=8>

E-knihy pro MU

- EBSCO eBooks
- ebrary Perpetual Titles
- GALE e-books
- Wiley e-books
- Books in JSTOR
- eReading

Volně dostupné zdroje různé typy

Elektronické katalogy knihoven

- Souborný katalog = knihovní katalog obsahující částečně nebo v úplnosti **záznamy dokumentů více než jedné knihovny** nebo informační instituce. [definice dle [TDKIV](#)]
- Existují souborné katalogy [národní](#), [mezinárodní](#), institucionální, oborové, pro určitý typ dokumentů, např. [seriály](#)...

➤ [Souborný katalog ČR](#)

➤ [Souborný katalog MU](#) - součástí je i katalog ÚK FF MU

➤ [SKAT](#) (Souborný katalog odborné literatury veřejných knihoven)

➤ [Katalog Hist. ústavu AV ČR](#)

Bibliografické databáze

Bibliografie dějin Českých zemí HÚ AV ČR <http://biblio.hiu.cas.cz/>

- Historická bibliografie od r. 1990 (výběrově od r. 1945)
- Český časopis historický 1895-2012
- Excerpované dokumenty

Oborové brány, portály, rozcestníky

Jednotná informační brána - <http://www.jib.cz/> (vyhledávání záznamů českých i zahraničních knih, časopisů, článků...)

Zahraniční oborové brány - **subject gateways** (v rámci univerzit, knihoven, institucí).

- [Informační zdroje](#) České archivní společnosti
- Databáze a portály HÚ AV ČR
<http://www.hiu.cas.cz/cs/databaze.ep/>
- Internetové odkazy HÚ FF MU
<http://www.phil.muni.cz/wuhi/home/Links/links/>

Digitální knihovny a repozitáře

Příklady multioborových digitálních knihoven:

- Europeana <http://www.europeana.eu>
- Internet Archive <http://www.archive.org>
- Project Gutenberg <http://www.gutenberg.org>

- Manuscriptorium <http://www.manuscriptorium.com>
- Kramerius NK ČR <http://kramerius.nkp.cz>

Repozitáře:

- Networked Digital Library of Theses and Dissertations (NDLTD)
<http://www.ndltd.org>
- The Directory of Open Access Repositories
<http://www.andoar.org/>
- dissonline.de <http://www.dissonline.de/index.htm>

E-časopisy, vyhledávání článků mimo licencované zdroje MU

- Digitalizovaný archiv časopisů v ČR - volně přístupný archiv zdigitalizovaných českých novin a časopisů (aktuálně od začátku vydávání do konce roku 1989), provozovaný Ústavem pro českou literaturu AV ČR.
- Elektronische Zeitschriftenbibliothek (Elektronická knihovna časopisů) - kromě informací o titulech časopisů dostupných pro zúčastněné instituce v rámci jejich zakoupených EIZ obsahuje i záznamy volně dostupných časopisů; třídění abecedně, dle oborů + vyhledávání.
- DOAJ - adresář časopisů s otevřeným přístupem (Open Access).

Vybrané časopisy v ÚK FF MU nebo v digitální podobě

- Česko-slovenská historická ročenka 1996-2013
- Český časopis historický 1895-souč.
- Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. C, Řada historická 1954-2008, Studia historica Brunensia 2009-2015

Děkuji za pozornost

Mgr. Eva Jandová
jandova@phil.muni.cz

referenční služby
reference@phil.muni.cz
<http://www.facebook.com/knihovnaffmu>

Ústřední knihovna FF MU
<http://knihovna.phil.muni.cz>

Nezapomeňte na dotazník 😊
Děkujeme!

